

ÅRSBERETNING 2005

FOR

JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG

OG

JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSENHED

1. BAGGRUND

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg blev nedsat i foråret 1998 med henblik på at styrke forskningen på Justitsministeriets område, herunder bl.a. rådgive justitsministeren om forskningspolitiske spørgsmål, vurdere behovet for forskning, fremsætte forslag til forskningsprojekter og koordinere forskningen dels inden for hele Justitsministeriets område og dels med forskningen på andre ministeriers områder. Endvidere skal udvalget medvirke til, at oplysninger om forskning er let tilgængelige for myndigheder og forskere, og efter anmodning fra justitsministeren medvirke ved udarbejdelsen af generelle retningslinier for tildeling af offentlige midler til konkrete forskningsprojekter m.v.

I efteråret 1997 ansatte Justitsministeriet en forsknings- og dokumentationskonsulent til varetagelse af konkrete forsknings-, statistik- og dokumentationsopgaver samt sekretariatsfunktioner i forhold til Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Med ansættelse af yderligere personale blev Forskningsenheden etableret i 2001.

Der er årligt afsat et beløb til finansiering af ekstern forskning.

Årsberetningen oplyser om den virksomhed, der har fundet sted på disse områder i 2005.

2. JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG

2.1. Sammensætning

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg består af repræsentanter for Justitsministeriets departement, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Rigsadvokaten, Rigspolitchefen, Foreningen af Politimestre i Danmark, Den Danske Dommerforening, Foreningen af Fængselsinspektører, vicefængselsinspektører og økonomichefer, Det Kriminalpræventive Råd, Retspsykiatrisk Klinik, Danmarks Statistik, Socialministeriet og Forskningsrådet for Samfund og Erhverv. Endvidere er 6 udvalgsmedlemmer fra universiteterne personligt udpegede.

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg havde i 2005 følgende sammensætning:

Medlem

Politimester Karsten Petersen
Politimester Signe Justesen
Professor, dr. jur. Jørgen Dalberg-Larsen
Fængselsinspektør Bodil Philip

Indstillet af

Rigspolitchefen
Foreningen af Politimestre i DK
Forskningsrådet for Samfund og Erhverv
Foreningen af fængselsinspektører, vicefængselsinspektører og økonomichefer

Landsdommer Lis Sejr	Den danske Dommerforening
Adm. overlæge Peter Kramp	Retspsykiatrisk Klinik
Vicestatsadvokat Lykke Sørensen	Rigsadvokaten
Kontorchef Carsten Torpe	Danmarks Statistik
Sekretariatschef Anne Karina Nickelsen	Det Kriminalpræventive Råd
Afdelingschef Thorkild Fogde	Justitsministeriets departement
Kontorchef Ina Eliassen	Direktoratet for Kriminalforsorgen
Fuldmægtig Carsten Skovgaard Nielsen	Socialministeriet

Personligt udpegede medlemmer:

Professor, dr. jur. Flemming Balvig	Københavns Universitet
Professor, dr. jur. Henning Koch	Københavns Universitet
Lektor, dr. crim. Annika Snare	Københavns Universitet
Professor, lic.jur. Gorm Toftegaard Nielsen	Århus Universitet
Lektor, dr. jur. Jens Evald	Århus Universitet
Lektor Ingrid Lund-Andersen	Århus Universitet

Professor, dr. jur. Flemming Balvig er formand for udvalget.

2.2. Mødeaktiviteter

Der er i 2005 afholdt møde i udvalget d. 8. december.

2.3. Udvalgets virksomhed

2.3.1. Oversigt over forsknings- og statistikopgaver inden for Justitsministeriets område

Der er udarbejdet et katalog over behovet for forskning inden for de forskellige sagsområder, der henhører under Justitsministeriets departement, Justitsministeriets styrelser samt inden for Rigspolitichefens og Rigsadvokatens område.

Kataloget fokuserer primært på behovet for evaluering af aktuelle lovændringer m.v. og for forskning i relation til fremsatte lovforslag. Endvidere supplerer udvalgsmedlemmerne løbende med ønsker om især mere almene forskningsprojekter inden for Justitsministeriets område. Kataloget opdateres og drøftes kontinuerligt med henblik på at have et overblik over igangværende og mulige kommende forskningsopgaver på Justitsministeriets område.

2.3.2. Prisopgave

Med henblik på at styrke de studerendes interesse for forskning inden for Justitsministeriets område har Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg indstiftet en pris for bedste studenterafhandling vedrørende et givet emne. Prisen er på 25.000 kr. Emnet for prisopgaven i 2004, med prisuddeling ved udvalgmødet i 2005, var ”Ægtefællebidrag”. Prisen, der blev overrakt af justitsminister Lene

Espersen, blev givet for en juridisk studenterafhandling med titlen ”Ægtefællebidrag. En komparativ gennemgang af udvalgte regler om ægtefællebidrag samt en analyse af eventuelle behov for reformer på området”, skrevet af stud. jur., nu cand. jur. Ulla Lomholt Istrup.

Prisopgaven 2005 med indleveringsfrist 1. oktober 2006 vil gå til den bedste besvarelse af en opgave om ”Retspsykiatri”.

Nærmere information om opgavens afgrænsning og om indlevering af opgave er annonceret i relevante tidsskrifter og på Justitsministeriets hjemmeside: www.jm.dk

2.3.3. Udvidet offerstatistik

På initiativ af Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg er det fra og med år 2002 blevet muligt for Danmarks Statistik at udarbejde en særlig offerstatistik. Statistikken, der offentliggøres årligt, oplyser om køn og alder på ofre for forskellige former for personfarlige forbrydelser.

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har ønsket at supplere denne statistisk med oplysninger om 1) gerningsstedets art, 2) relationen mellem offer og gerningsmand og 3) eventuel anvendelse af våben. Muligheden for at kunne udtrække nogle af disse oplysninger fra politiets nuværende sagsbehandlingssystem har i årets løb været undersøgt, men desværre synes denne vej ikke farbar, hvorfor den udvidede offerstatistik antagelig først bliver mulig i forbindelse med omlægning af politiets sagsbehandlingssystem.

2.3.4. Gennemførelse af ny offerundersøgelse

I 1995/96 blev der på Rigspolitechefens foranledning gennemført en undersøgelse om omfang af vold i befolkningen. Undersøgelsen var den hidtil største af sin art, idet den er baseret på i alt 26.193 interview med personer i alderen 16 til 74 år.

Det er besluttet at gentage denne undersøgelse i 2005/06. Danmarks Statistik står også denne gang for dataindsamlingen, og spørgsmålene fra sidste undersøgelse genbruges, men suppleres med spørgsmål om udsathed for tyveri og hærværk. Justitsministeriet, Det Kriminalpræventive Råd og Rigspolitechefen finansierer undersøgelsen, og data bearbejdes af Flemming Balvig og Britta Kyvsgaard.

Der blev i begyndelsen af 2006 offentliggjort to rapporter, der vedrører resultaterne fra undersøgelsen i 2005. Det drejer sig om: *Danskernes udsathed for kriminalitet, 1986-2005* (som omhandler andelen, der har været udsat for såvel hærværk, vold og tyveri) og *Volden i Danmark 1995 og 2005* (der alene er baseret på de to voldsofferundersøgelser de pågældende år). Begge rapporter er udarbejdet af Flemming Balvig og Britta Kyvsgaard, og begge er tilgængelige på Justitsministeriets hjemmeside.

3. SEKRETARIATET

3.1. Personale

Mag. art. et dr. jur. Britta Kyvsgaard er forskningschef for forskningsenheden og sekretær for Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Fuldmægtig, cand. scient. soc. Hanne Stevens er ansat som fuldmægtig i forskningsenheden. Cand. scient. soc. Jakob Roepstorff har frem til marts 2005 været ansat som fuldmægtig med henblik på færdiggørelse af en evaluering af retsmæglingsforsøget.

Der har i løbet af 2005 været knyttet seks studentermedhjælpere til forskningsenheden: Stud. scient. soc. Anne-Julie Boesen Pedersen, stud. scient. soc. Trine Møller Lagoni, stud. scient. soc. Kristian Bernt Karlson, stud. scient. soc. Sidsel Thorsen, stud. scient. soc. Lars Højsgaard Andersen og stud. scient. soc. René Clausen Nielsen.

3.2. Forsknings-, statistik- og udredningsopgaver

Der er i årets løb gennemført en række opgaver enten efter anmodning eller på eget initiativ. Forskningsrapporter m.v. er tilgængelige på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk under *Forskning og dokumentation*: Rapporter fra forskningsenheden.

3.2.1. Til brug for Retsplejerådets overvejelser vedrørende en permanent ordning med retsmægling er der gennemført en evaluering af det retsmæglingsforsøg, der har fundet sted ved fem retter. Se *'Forsøg med retsmægling – en evalueringsrapport'*.

3.2.2. Der er gennemført en undersøgelse af sammenhængen mellem kriminalitet og uddannelsesforløb, herunder især betydning af en forsinket gennemførelse af grundskoleforløbet. Undersøgelsen er baseret på samtlige herboende personer, der er født i 1970. Se *'Kriminalitet og uddannelsesforløb'*.

3.2.3. Til brug for Rigsadvokaten er der foretaget en evaluering af, hvordan de nye retningslinier for gennemførelse af videoafhøring af børn, der blev fastsat i 2003, fungerer i praksis. Evalueringen er baseret på samtlige videoafhøringer af børn, der er gennemført i perioden 1. oktober 2003 til 1. juli 2004. Se *'Undersøgelse af videoafhøring af børn i sædelighedssager'* og *Rigsadvokaten Informerer, nr. 20, 2005*

3.2.4. Til brug for Rigsadvokatens opgørelse over behandlingen af straffesager vedrørende psykisk og mentalt afvigende kriminelle og med henblik på en senere evaluering af tidsbegrænsningen af foranstaltninger efter §§ 68-69 er der udarbejdet en statistik, baseret på de behandlingsdomme, der er idømt i 2003. Se *'Foranstaltningsdomme 2004'* og *Rigsadvokaten Informerer, nr. 30, 2005*.

3.2.5. Til brug for et udvalg under Kriminalforsorgen er der gennemført en undersøgelse af omfanget af etniske minoriteter i Kriminalforsorgen og af, hvorvidt der – ved sammenligning med en tilsvarende undersøgelse fra 2000 – er blevet færre eller flere problemer med de etniske minoriteter. Se *'Undersøgelse af etniske minoriteter i Kriminalforsorgen 2005'*.

3.2.6. Til brug for Retsudvalget og for en senere evaluering af ungdomssanktionen er der gennemført en undersøgelse af ungdomssanktioner og ubetingede domme, der i 2004 er idømt unge lovovertrædere under 18 år på gerningstidspunktet. Se *'Redegørelse om ungdomssanktioner og ubetinget fængselsstraffe til unge lovovertrædere, 1. januar til 31. december 2004'*.

3.2.7. Der er udarbejdet en statistisk oversigt over sigtelser i 2004 fordelt efter kriminalitetens art, de sigtedes etniske baggrund og politikkræds, hvor sigtelsen er rejst. Se *'Sigtelser 2004 fordelt efter indvandrerbaggrund og oprindelsesland.'*

3.2.8 Til brug for Rigsadvokatens statistiske redegørelse om varetægtsfængsling i isolation 2005 er der udarbejdet en statistik, baseret på afsluttede isolationsfængslinger i 2004. Statistikken omfatter bl.a. oplysninger om kriminalitetens art, se *'Statistik om isolationsfængsling i 2004'* og *Rigsadvokaten Informerer, nr. 40, 2005*.

3.2.9. Til brug for Strafferetsplejeudvalgets betænkning om varetægtsfængsling i isolation er der udarbejdet dels en undersøgelse af udviklingen i brug af isolationsfængsling fra 2001 til 2004 og dels forskellige modeller, der illustrerer, hvilken betydning forskellige mulige begrænsninger i anvendelsen af isolationsfængsling vil forventes at få. Se *'Bidrag til Strafferetsplejeudvalgets betænkning om varetægtsfængsling i isolation, betænkning nr. 1469'*.

3.2.10. Som led i regeringens handleplan til bekæmpelse af vold mod kvinder har Danmark deltaget i en international undersøgelse af vold mod kvinder (IVAWS). Forskningsenheden står sammen med Flemming Balvig for den danske undersøgelse. Se *'Vold og overgreb mod kvinder'*.

3.2.11. Ved årets udgang var en redegørelse om resultaterne af *effektstudier vedrørende tv-overvågning* under udarbejdelse til brug for tv-overvågningsudvalget. Der er endvidere udarbejdet en rapport om *udviklingen i bankrøverier* i Danmark og i de andre nordiske lande.

3.2.12. Ved årets udgang var flere delundersøgelser til brug V 72, som enstemmigt besluttet af Folketinget d. 30. marts 2004, under udarbejdelse. V 72 angår den forebyggende indsats i forhold til *psykisk syge lovovertrædere*. Der er gennemført undersøgelser om dels udviklingen i kriminalitet, begået af psykisk syge, dels omfanget af etniske minoriteter blandt de psykisk syge lovovertrædere og dels den kriminelle karriere, herunder recidiv, for psykisk syge lovovertrædere.

3.2.13. Ved årets udgang var en undersøgelse af *langvarige varetægtsfængslinger* under udarbejdelse. Undersøgelsen er udarbejdet efter anmodning fra Rigsadvokaten. Undersøgelsen omhandler de varetægtsfængslinger fra perioden 2000 til 2004, der overstiger en varighed på tre måneder, og hvor der er faldet dom i 1. instans.

3.2.14. Ved årets udgang var en *evaluering af alkoholistbehandlingen af spritbilister* under udarbejdelse. Undersøgelsen sigter på at belyse, om alkoholistbehandlingen er mere eller mindre effektiv end de kortvarige frihedsstraffe, spritbilisterne fik inden alkoholistbehandlingsordningen gennemførtes.

3.2.15. Ved årets udgang var dataindsamlingen til en *evaluering af forsøg med vredeshåndteringsprogrammet 'Anger Management'* til unge, der er dømt for vold, påbegyndt. Undersøgelsen skal så vidt muligt belyse effekten af anger management.

3.2.16. I årets løb er der desuden udarbejdet notater om bl.a. udviklingen i sanktioner for vold, udviklingen i brug af samfundstjeneste, danskernes bekymring for vold og kriminalitet og udviklingen i børns og unges kriminalitet.

3.3 Dokumentation

3.3.1. Justitsministeriet har via medlemskab af Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi taget initiativ til dannelsen af en nordisk kriminologisk bibliografi – Bibliography of Nordic Criminology – der rummer oplysninger om forskning fra og med 1. januar 1999. Af Justitsministeriets Forskningspulje er der endvidere bevilget midler til en dansk bibliografi fra 1945, som er indarbejdet i den nordiske bibliografi. Bibliografien findes på www.nsfk.org. Der anvendes engelske søgeord, så også forskere fra lande uden for Norden kan drage nytte af bibliografien.

3.3.2. I forbindelse med en lovændring i 2000, som vedrører tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, er det besluttet, at forskningsenheden skal oparbejde en database med oplysninger om nye foranstaltningsdomme med henblik på årligt at kunne udarbejde en statistik herover samt med henblik på senere at kunne foretage en evaluering af lovændringen, jf. også pkt. 3.2.3. ovenfor.

3.3.3. I forbindelse med indførelsen af ungdomssanktionen, jf. straffelovens § 74 a, i 2001 er det besluttet, at forskningsenheden skal oparbejde en database med oplysninger om nye ungdomssanktionsdomme med henblik på såvel en løbende statistik vedrørende anvendelsen af den nye sanktion som på en senere evaluering af sanktionen, jf. også pkt. 3.2.1. ovenfor. Der indsamles endvidere løbende oplysninger fra kommunerne om forløbet af de enkelte sanktioner.

3.4 Eksternt udvalgsarbejde m.v.

Britta Kyvsgaard har i 2005 været:

Medlem af Danmarks Statistiks Forskningsudvalg

Rådsmedlem i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi

Medlem af Den Voldsforebyggende Enheds tænketank

Medlem af følgegruppe vedrørende Projekt Fokus

Medlem af arbejdsgruppe om psykisk syge lovovertrædere

Medlem af følgegruppe vedrørende evaluering af Skejbyprojektet

Medlem af følgegruppe til projekt under Danmarks Transportforskning

Medlem af bestyrelsen i Dansk Kriminalistforening

Medlem af repræsentantskabet for Dansk Forsorgsselskab

Medlem af Socialministeriets ekspertgruppe vedrørende ungdomssanktionen

Medlem af bestyrelsen i International Society of Criminology

Medlem af det videnskabelige rådet ved Statens institutionsstyrelse

Medlem af Danmarks Statistiks arbejdsgruppe vedrørende kriminalstatistik.

4. FORSKNINGSBEVILLINGER

4.1. Prioritering af forskningsbevillinger

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har besluttet, at følgende retningslinier bør gælde for bevillinger fra Justitsministeriets Forskningspulje:

- 1) Den højeste prioritet gives til *forskning og evaluering i forbindelse med lovforberevende arbejde, lovændringer og forsøgsvirksomhed inden for Justitsministeriets område*. Ønsket om at styrke forskningen inden for Justitsministeriets område udspringer i høj grad af behovet for at få en forskningsbaseret viden på netop disse områder, herunder ikke mindst viden om betydningen af lovændringer. Det er derfor naturligt, at det er denne form for forskning, der især søges fremmet gennem bevillinger fra Justitsministeriets Forskningspulje.
- 2) Anden prioritet gives *forskning i mere almene, aktuelle problemstillinger, som knytter sig til den politiske debat, eller som er af grundlæggende betydning for det felt, Justitsministeriet dækker*. Udvalget og ministeriet må primært søge at stimulere universitetsforskere og andre til at påtage sig disse opgaver og sekundært sikre, at forskningen gennemføres som rekvireret forskning.

Med henblik på at stimulere de studerendes interesse for forskning og for Justitsministeriets fagområde er det endvidere besluttet, at *studentprojekter kan støttes med mindre beløb*. Det forudsætter, at projekterne vedrører emner, som er af interesse for Justitsministeriet, at projekterne i øvrigt er af

en karakter, som en mindre forskningstrænet kan forventes at få udbytte af, og at vedkommende superviseres af en etableret forsker.

4.2. Retningslinier for udbetaling af midler fra Justitsministeriets Forskningspulje

Der er udarbejdet en standardskrivelse med retningslinier for, hvorledes midler udbetales og administreres, med vilkår for oppebørsel af løn, for indlevering af regnskab og rapport m.v. Retningslinierne følger i meget høj grad dem, det tidligere Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd har udformet.

4.3. Bevillinger fra Justitsministeriets Forskningspulje i 2005

Der er i 2005 bevilget midler til følgende projekter:

En analyse af *indbrudstyves mobilitet*. Bevilget 6.000 kr. til forskningslektor, ph.d. Dave Sorensen, Københavns Universitet. Det drejer sig om en tillægsbevilling til en bevilling fra 2004.

En *evaluering af Skejby-modellens kriminalpræventive effekt*. Bevilget 150.000 til forsker Linda Kjær Minke, CASA. Det drejer sig om en tillægsbevilling til en bevilling fra 2004.

Et projekt om *befolkningens retsfølelse*. Bevilget 300.000 til Advokatrådet, som står for projektet.

Dansk deltagelse i en international undersøgelse om *selvrapporteret kriminalitet blandt unge*. Bevilget 420.000 til forsker Nana Gabrielsen, Københavns Universitet.

En forstudie vedrørende en undersøgelse af *grønlandske fanger og psykiatriske patienter i Danmark*. Bevilget 49.000 til forsker Evy Frantzen, Københavns Universitet.

En litteraturstudie vedrørende undersøgelser af *effekten af tiltag over for seksualforbrydere*. Bevilget 183.000 til forsker Annalise Kongstad, Københavns Universitet.

Et projekt om *"lillebror-effekten"*. Bevilget 400.000 til Center for Ungdomsforskning. Det Kriminalpræventive Råd og Rigspolitechefen har også bevilget midler til projektet.

Desuden er der anvendt 90.000 kr. til ovennævnte *offerundersøgelse* samt 44.000 kr. til data til evaluering af *alkoholistbehandlingsordningen*.

Der er i 2005 sammenlagt bevilget godt 1.5 mio. kr. fra Justitsministeriets Forskningspulje.

4.4. Resumé af afsluttede forskningsprojekter

4.4.1. Af Justitsministeriets Forskningspulje er der i 2002 bevilget midler til ”**En empirisk undersøgelse af effekterne af lov nr. 213/2002 om ændring af købelovens regler om forbruger køb**”. Nedenstående er et resumé af rapporten ”Nye regler om forbruger køb – en empirisk undersøgelse” af Bo Kristensen, Henrik Lando, Peter Møgelvang-Hansen og Ole Schützsack, CBS, Juridisk Institut og LEFIC, 2005.

Resumé:

Det foreliggende projekt undersøger virkningerne af de nye regler om forbruger køb, der blev indført i 2002 som et led i den danske gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF om visse aspekter af forbruger køb og garantier i forbindelse hermed. Loven har på tidspunktet for færdiggørelsen af projektet haft virkning i mere end 2½ år.

Projektets overordnede formål har været at belyse de konkrete virkninger af de nye regler i købeloven for dansk detailhandel og til dels deres leverandører. Der er i første række fokuseret på regelændringernes betydning for detailhandelens markedsadfærd, men undersøgelsen belyser også indirekte ændringernes betydning for forbrugerne. Der er gennemført en spørgeskemaundersøgelse omfattende otte brancher, som de fleste forbrugere regelmæssigt stifter bekendtskab med, og som dækker en temmelig bredt sortiment af produkter. Spørgeskemaet blev udsendt til ca. 1300 respondenter. Der indkom 291 brugbare besvarelser af spørgeskemaet, svarende til en besvarelsesprocent på ca. 22.

Undersøgelsens hovedkonklusioner er følgende:

- *Samlet set svarer mere end en tredjedel af respondenterne, at de oftere giver kunden ret i en klage over en mangelfuld vare, hvis fejlen har vist sig inden for de første 6 måneder end senere. Dette må formentlig i et vist omfang tilskrives den nye formodningsregel i § 77 a, stk. 3, hvorefter en kvalitetsafvigelse, der viser sig inden 6 måneder efter leveringen, som udgangspunkt formodes at have været til stede ved leveringen. Formodningsreglen synes at have haft større praktisk betydning end tilsigtet og forventet og kan for så vidt siges at have medført et ”løft” i forbrugerbeskyttelsen i henhold til købeloven i de første 6 måneder. Det er imidlertid samtidig nærliggende at tro, at svarene også i et vist omfang er udtryk for, at der, i strid med intentionerne med lovændringen, er sket en vis de facto forringelse af forbrugernes retsstilling på grund af de handlendes mere restriktive indstilling ved reklamationer efter de seks måneder.*
- *Lovændringen indebar bl.a., at det nu som udgangspunkt er forbrugeren, der kan bestemme, om der i tilfælde af en mangel skal ske ombytning eller reparation; tidligere var det som udgangspunkt sælgeren, der kunne vælge mellem ombytning og reparation af mangler. Næsten en tredjedel af respondenterne svarer, at de i flere tilfælde end tidligere i større eller mindre grad ombytter mangelfulde varer i stedet for at lade dem reparere. Ændringens omfang synes dog samlet set at være for-*

holdsvis beskeden. Undersøgelsen viser desuden, at kunderne i videre omfang end tidligere kræver ombytning, men at det samlet set er mindre end hvert tredje ombytningskrav, der uden videre imødekommes. Den største ændring synes at være sket i radio- & TV-branchen, hvor der kan registreres en markant stigning i antallet af ombytningstilfælde, som dog i denne branche fortsat udgør under 10 % af det samlede antal reklamationer. I den anden ende af spekteret befinder sig branchen for telekommunikationsudstyr, hvor mere end 10 % af respondenterne oplyser, at de sammenlignet med tidligere nu oftere reparerer, i stedet for at ombytte.

- Svarene på en række spørgsmål om forskellige forhold ved reparationer viser bl.a., at samlet set ca. 20 % af respondenterne først ombytter, når der er gjort tre reparationsforsøg; tallet er højest i brancherne for elektriske husholdningsmaskiner (47 %), radio og TV (45 %) og telekommunikationsudstyr (ca. 50 %); i telekommunikationsudstursbranchen ombytter 20 % først efter fire reparationsforsøg.

- 90 % af respondenterne svarede, at en reparation tager mindre end to uger, og 59 % svarede mindre end en uge.

- Forlængelsen af reklamationsfristen fra et til to år har, som man kunne forvente, medført flere reklamationer i de undersøgte brancher set under ét. Stigningen dækker over en del variation; mere end halvdelen af de handlende har ikke haft nogen stigning, en del har oplevet en mindre stigning, mens enkelte har oplevet en betydelig stigning. En branche (Forbrugerelektronik), der ligger omkring gennemsnittet, har haft en stigning i antallet af reklamationer på mellem 20 og 30 %.

Omkostningsforøgelsen som følge af den generelle stigning i antallet af reklamationer synes at have været 'mærkbar', men ikke 'meget mærkbar' og slet ikke dramatisk.

- Stigningen i antallet af reklamationer og den hertil hørende omkostningsforøgelse har ført til sortimentsændringer i et omfang, der ikke kan siges at være uden betydning.

- Endelig tyder undersøgelsens resultater på, at den forlængede reklamationsfrist ikke sjældent har medført, at handlende er kommet i en reklamationsklemme mellem den toårige præceptive (tvungne) reklamationsfrist i forholdet til forbrugeren og den reklamationsfrist, der frit kan aftales i forholdet mellem producent/leverandør og den handlende.

- Mod forventning synes forlængelsen af den absolutte reklamationsfrist ikke at have medført noget væsentligt fald i salget af tillægssikringer. På den anden side synes forlængelsen heller ikke generelt at have medført en stigning i dette salg.

4.4.2. I 2004 og 2005 blev der af Justitsministeriets Forskningspulje bevilget midler til en undersøgelse af indbrudstyves mobilitet. Den engelsksprogede rapport fra studien – **"Journey to Burglary"** – kan i sin helhed læses på Justitsministeriets hjemmeside.

Resumé:

This study uses POLSAS data from the Danish National Police to examine the distributions and correlates of 3,238 trips that were made by offenders to residential burglaries nationally at six types of property during the period 1 January 2002 to 31 August 2003.

The four primary objectives of this study are:

To measure the average distance separating offenders' homes and burglary offense locations;

To look for and explain differences in distances traveled to burglaries at different types of residential property (e.g., single-family houses, multi-family apartment buildings, etc.);

To investigate the extent to which characteristics of offenders and offences predict the distances traveled to burglary; and

To examine the validity of the popular assumption that burglars favor affluent areas when seeking crime targets.

“Journey to crime” research is characterized by three important findings that are consistent across all major studies, and which are all confirmed in the Danish data:

The majority of crime trips are relatively short (the Danish mode and median are 0.5 and 4.7 km, respectively);

The number of crimes committed decreases with distance from an offender's residence (“distance decay”);

There is a “buffer zone” immediately surrounding offenders' residences within which they avoid crime commission out of concern for being recognized.

Yet crime trip patterns differ significantly by type of target, and the “average crime trip” largely misrepresents trips to specific forms of property.

Bivariate and multivariate analyses of Danish crime trips provide support for Brantingham and Brantingham's (1981) theoretical hypotheses concerning the relationships between distance traveled and offender age, gender, and cooperation with co-offenders.

The study finds little support for the notion that burglars tend to prefer targets in affluent areas - unless they come from such areas themselves. Like most crime, burglary appears to be largely an intra-area affair. While some offenders undoubtedly travel to unfamiliar areas in search of lucrative targets, the data presented in this report suggest that these individuals are the exception as opposed to the rule.

4.4.3. I 2004 blev der bevilget midler til et projekt om **”Det private sikkerhedsmarked.”** Forskningslektor, ph.d. Peter Kruize, Københavns Universitet, har gennemført undersøgelsen.

Resumé:

Rapporten er baseret på en deskriptiv studie af det private sikkerhedsmarked og repræsenterer en første orientering af private virksomheders omfang og opgaver på dette marked. Det empiriske grundlag for rapporten består af internetsøgning og interviews med nøglerespondenter inden for sikkerhedsbranchen. I alt er der gennemført 12 interviewsamtaler.

Hovedparten af markedet vedr. vagtvirksomhed er i hænderne på tre selskaber: Falck Securitas, Dansikring og Siemens. Disse tre internationale virksomheder har til sammen godt 3.000 ansatte i Danmark. Derudover findes der flere hundrede autoriserede vagtvirksomheder, hvoraf hovedparten er forholdsvis små, med ingen eller få ansatte. Disse små firmaer arbejder typisk som underleverandører for de store vagtvirksomheder.

Det private sikkerhedsmarked er kendetegnet ved kommercialisering. De overtager ikke (en del af) statens opgaver, men supplerer disse. I begrænset omfang er der tale om udlicitering. Vagtvirksomheder står for teknisk sikring med opfølgning i form af et beredskab. Beredskabet bliver ofte kombineret med ronderende vagt. En anden hovedopgave for vagtvirksomheder er at levere stationær vagt (butik-, port- eller receptionsvagt). Den type opgave har meget tilfælles med dørmandsopgaver og festvagt. Også her er den ansatte tilknyttet et bestemt arbejdssted. Værditransport kan anses som en specialopgave. Endelig kan personsbeskyttelse nævnes, som p.t. er en niche inden for branchen.

Vagtvirksomhedernes arbejde er primært kriminalpræventivt. Vagter arbejder på at opretholde ro og orden blot ved at være til stede og på at undgå konfrontationer. Deres primære prioritet ikke at opnå en civil anholdelse, men at sikre stedet. Som følge heraf er der heller ikke i branchen et ønske om yderligere beføjelser eller om bevæbning.

Den mest udbredte form for privat efterforskning i Danmark findes ved erhvervsefterforskning i virksomhedernes eget regi. Der er ca. 40-50 aktive fuldtidsefterforskere inden for forsikringsbranchen. Det antages, at der også er tale om privat efterforskning i andre brancher, f.eks. den finansielle verden, men det er ikke undersøgt nærmere i dette projekt. Efterforskning i virksomhedernes eget regi retter sig – naturligvis – mod deres corebusiness, hvilket vil sige, at forsikrings-selskabernes efterforskere beskæftiger sig med forsikringsssvig.

Detektivvirksomhed forekommer kun i beskedent omfang i Danmark. Omregnet til fuldtidsstillinger er der tale om ca. 15 privatdetektiver og agenter i Danmark. Selv om privatdetektiver skifter med en vifte af opgaver, de kan klare, er deres arbejdsområde begrænset. De arbejder for privatpersoner, typisk ved formodning om utroskab eller eftersøgning af forsvundne personer. Privatdetektiver kan

også arbejde for virksomheder, men danske virksomheder er meget tilbageholdende med at bruge privatdetektiver. Når de bliver brugt er det typisk for at afdække en eller anden form for svindel.

Forensic accounting bliver tilbudt af de fire store revisionsfirmaer her i landet (ca. 15 ansatte). Revisorens ekspertise bliver anvendt for at kontrollere regnskaber for uregelmæssigheder. Ikke kun virksomheder benytter den form for efterforskning. Revisorerne arbejder også for politiet i sager vedr. økonomisk kriminalitet.

4.4.4. I 2004 og 2005 blev der bevilget midler til en undersøgelse af effekten af den særlig udtynningsmodel, der anvendes på pension Skejby under Kriminalforsorgen: ” **En kvalitativ og kvantitativ evaluering af pension Skejby - et kriminalpræventivt eksperiment** ”. **Evalueringer gennemført** af forsker Linda Kjær Minke, CASA. Den fulde rapport er tilgængelig på Justitsministeriets hjemmeside.

Resumé:

Pension Skejby er en af Kriminalforsorgens pensioner, beliggende lidt uden for Århus. Her sammensætter man beboerne således, at der både bor straffede (plusbeboere) og ustraffede (minusbeboere) på stedet. Derved 'udtyndes' de kriminelt belastede personer med ikke kriminelt belastede. Udtyndingen er 40:60 – altså 40 pct. ustraffede og 60 pct. straffede. Det kan dog variere. Pensionen har fungeret som et socialt eksperiment siden 1973. Det er dette eksperiment undersøgelsen vedrører. Undersøgelsen er såvel kvalitativ som kvantitativ. I den kvantitative analyse sammenlignes afsonere fra pension Skejby med en kontrolgruppe, der består af afsonere fra andre pensioner inden for kriminalforsorgen. De to grupper sammenlignes både, hvad angår recidiv og sandsynligheden for uddannelsesmobilitet.

Hovedparten af plusbeboerne afsoner ubetingede frihedsstraffe, hovedsagligt for straffelovsovertrædelser. Den overvejende del af plusbeboerne er udstationeret til pensionen i den sidste del af straffen, andre er placeret i henhold til straffelovens § 78. Placering på pensionen er overvejende geografisk betinget. Minusbeboerne er ofte studerende – hovedsagligt inden for det humanistiske område – men i perioder bor der fx også jurastuderende, journaliststuderende og håndværkere på pensionen. Deres motivation for at bo på pensionen er primært social interesse. Plus- og minusbeboere betaler lige meget i husleje. Minusbeboerne får altså ikke nogen økonomisk kompensation.

Pension Skejby bærer tydeligt præg af, at det er nogens permanente bolig. Rammerne er hyggelige, der er rodet og hjemligt med opslagne studieboer og stearinlys i stagerne på fællesarealerne. Fællesstuen støder op til den fælles køkkenregion, hvor der ofte er aktivitet. Stemningen er derfor overvejende aktiv, lattermild og positiv.

Beboerne er inddelt i fire grupper med både plus- og minusbeboere i hver. Hver gruppe organiserer indkøb, madlavning mv. Gruppen afholder et ugentligt møde, hvor pligterne deles ud. På pension Skejby er der åbenhed omkring, hvad hinanden er dømt for. En kommende beboer skal redegøre for sin motivation for at flytte ind, herunder fortælle om sin kriminalitet. Alle ved derfor, hvad plusbeboerne er dømt for – og den kriminelle gerning er derved mindre interessant.

Minusbeboernes tilstedeværelse betyder, at kriminalitet ikke længere er fælles referenceramme. Der tales derfor meget lidt om kriminalitet og fængselsliv. Samtalerne er fokuseret på arbejdsliv, studieliv, familie, venner og samfundsliv. Hovedparten af plusbeboerne har negative erfaringer fra tidligere afsoningsforløb. Flere har derfor en afvisende attitude, en udtalt systemmodstand og taler grimt. Da minusbeboerne ikke deler plusbeboernes erfaringsgrundlag med hensyn til retssystemet og den kriminelle fortid, får konflikter og negative stemninger ikke lov at brede sig til den samlede beboergruppe. Fængselsjargonen fralægges gradvist blandt plusbeboerne, og de kammeratlige kommentarer om adfærden betyder, at beboerne lærer andre måder at håndtere konflikter på. Metoden er en regulering gennem den uformelle sociale kontrol i den daglige interaktion.

Minusbeboerne bliver ikke kriminelle af at være sammen med plusbeboerne, fordi deres holdninger er solidt forankrede i en opfattelse af, at kriminalitet ikke er noget, man begår. Det tyder således ikke på, at de 'kriminelles' normer har en afsmittende effekt på ikke-kriminelle personer, hvilket andre undersøgelser også understøtter.

For samtlige pensioner gælder, at det hovedsagligt er afsonere med få disciplinærsager fra fængslet, der optages. Derudover gælder, at placering på pensionen hovedsagligt er geografisk betinget – altså at familie eller uddannelse/arbejdsplads er tæt på. Det er på den baggrund muligt i den kvantitative evaluering at sammenligne afsonere fra pension Skejby med en kontrolgruppe, der består af afsonere fra andre af kriminalforsorgens pensioner, idet det må antages, at disse grupper er tilnærmelsesvis ensartede. I denne undersøgelse indgår i alt 3371 personer, hvoraf de 330 haft ophold på pension Skejby. Oplysninger om disse personer er indhentet fra kriminalregistret samt Danmarks statistiks IDA database. Det er undersøgt, om Skejbymodellen medfører mindsket risiko for tilbagefald til ny kriminalitet, målt ved recidiv generelt, recidiv til afgørelser højere end bøde, recidiv til straffelovsovertrædelser samt recidiv til personfarlig kriminalitet. Endelig er effekten studeret ud fra beboernes uddannelsesmæssige mobilitet i en periode af to år efter opholdet.

Der er foretaget en multivariat Cox regressionsanalyse, der kontrollerer for forskelle mellem eksperimentel- og kontrolgruppen mht. køn, alder, antal forstraffe, gerningstype, afgørelsestype, opholdslængde og uddannelse. Analysen tager således højde for de forskelle, der eventuelt måtte være mellem personerne fra pension Skejby og kontrolgruppen.

Analysen viser, at personer, der har afsonet på Skejby, har 21 pct. lavere sandsynlighed for at recidivere end personer fra øvrige pensioner, når der ses på recidiv til alle former for kriminalitet og alle former for straffe. I forhold til recidiv, der medfører højere straf end bøde, er der ligeledes 21 pct. ringere sandsynlighed for, at personer fra pension Skejby recidiverer. I forhold til tilbagefald til en straffelovsovertrædelse er der 17 procent ringere sandsynlighed for, at personer fra pension Skejby recidiverer. Med hensyn til alene personfarlige forbrydelser – vold, seksualforbrydelser, røveri og brandstiftelse – kan der ikke påvises forskel i sandsynligheden for at recidivere.

Endelig er der foretaget en statistisk analyse af sandsynlighed for at få forbedret sig uddannelsesmæssige niveau eller komme i gang med en uddannelse. 70 pct. af de undersøgte har således blot en folkeskoleuddannelse. Resultatet af denne analyse er, at personer fra pension Skejby har næsten dobbelt så stor sandsynlighed som de andre, der har været på en pension, for at få forbedret deres uddannelse i løbet af to år efter løsladelse.

Princippet med at blande kriminelt belastede med ikke kriminelt belastede har således store åbenbare fordele både med hensyn til den kriminalpræventive effekt som med hensyn til forbedring af personernes sociale forhold.